

Vanmorgen worden wij opgeroepen om een voorbeeld te nemen aan pasgeboren zuigelingen. ‘Verlang als pasgeboren zuigelingen naar de zuivere melk van het woord, opdat u daardoor groeit en uw redding bereikt.’

Pasgeboren zuigelingen worden al snel nadat zij ter wereld zijn gekomen, ‘aangelegd’, zoals dat heet, om uit de moederborst of uit de plastic fles te drinken. Binnen de kortste keren zijn die baby’s onfatsoenlijk gulzig, gretig. Dat blijkt uit de onvermijdelijke ‘boer’, die dan volgt. Naar ik meen – maar ik ben er al een hele tijd uit – moet die ook komen, anders gaat er iets mis. Lastig dat je het je kinderen, als je die hebt, later weer moet afleren om te boeren.

Waar gaat het nu om? Wel, dat de apostel Petrus ons voorhoudt: christenen moeten verlangen naar de zuivere melk, gulzig, gretig. In het algemeen wordt begeerte, hartstocht in de bijbel niet gepropageerd, aangeprezen; integendeel: veeleer afgewezen, veroordeeld. Maar hier geldt dat zulke gulzigheid, gretigheid er juist wel moet zijn. Begeerte, hartstocht. Waarnaar dan? Naar de zuivere melk van het woord van God. Want daardoor groeien mensen en bereiken ze hun redding, zegt Petrus.

Het woord van God, daar kunnen pasgeboren zuigelingen nog niet naar verlangen. Zo is de beeldspraak ook niet bedoeld. Want Petrus noemt de gelovigen tot wie hij zich richt ‘pasgeboren zuigelingen’ omdat ze nog maar pas overgegaan zijn van het heidendom naar het christendom; ze zijn dus bekeerlingen. Ze komen in christelijk opzicht nog maar net kijken, zoals baby’s in letterlijke zin nog maar net komen kijken. Door Gods levende en altijd blijvende Woord werden ze als het ware opnieuw geboren, die bekeerlingen, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, voegt de apostel er aan toe.

Gemeente, ik wil de hoop uitspreken dat uw leven gestempeld wordt door verlangen naar de zuivere melk van het woord. Ja, dat er in uw leven sprake is van begeerte, hartstocht. Wat mij betreft bent u onfatsoenlijk gulzig, gretig. Dat zeg ik omdat de bijbel bij velen in de gemeente – zo is mijn indruk althans – een gesloten boek is: ze lezen er nooit uit. Ik begrijp dat ook wel. Het valt niet mee om de discipline – een woord dat met discipelschap te maken heeft – om de discipline vast te houden in het jachtige en gejaagde leven van tegenwoordig. Maar als je niet steeds weer uit het Woord leeft, dan groei je niet. En dan is de vraag of je je redding wel bereikt.

‘Verlang als pasgeboren zuigelingen naar de zuivere melk van het woord, opdat u daardoor groeit en uw redding bereikt.’ Over melk gesproken: in het Nieuwe Testament gaat het wel vaker over ‘melk’. Dan wordt het basisonderricht, zoiets als catechese bedoeld. In onderscheiding van ‘vaste spijze’ voor de zelfstandige gelovige, die al een stevige preek kan verhapstukken. Hoewel veel kerkgangers liever levenslang melk houden. Onder het motto: maak het vooral niet te moeilijk.

Ik stel dit aan de orde omdat dat alles, dat basisonderricht, zoiets als catechese, er wel bij hoort. De wedergeboorte die ooit van Godswege over u uitgeroepen is, die is wel een gave. Maar daar is de kant van de opgave aan verbonden. Het is een geschenk, maar je krijgt het niet cadeau. Er zal aan gewerkt moeten worden, levenslang, in ‘education permanente’, levenslang leren, bijvoorbeeld inderdaad door uit de bijbel te lezen. Alleen dan kunnen mensen, kinderen, jongeren en ouderen, groeien en hun redding bereiken. Elke zich respecterende gemeente biedt dan ook jaarlijks een programma in het kader van Vorming & Toerusting aan. Onder het motto dat geloofsontwikkeling een wezenlijk onderdeel van gemeente-zijn is.

‘Verlang als pasgeboren zuigelingen naar de zuivere melk van het woord, opdat u daardoor groeit en uw redding bereikt.’ De auteur vervolgt: ‘U hebt toch ondervonden hoe goed de Heer is?’ In de oude vertaling, die van 1951, staat ‘(...) indien gij geproefd hebt, dat de Here goedertieren is.’ ‘(...) indien gij geproefd hebt, dat de Here goedertieren is.’ ‘Goedertieren’, in het Grieks staat daar ‘chrèstos’, terwijl in het volgende vers over ‘christos’, ‘Christus’ gesproken wordt. Mogelijk is hier sprake van een woordspeling. In een oud handschrift van de tekst wordt die woordspeling zelfs expliciet gemaakt, in een al dan niet opzettelijke verschrijving. Daar staat niet: ‘(...) indien gij geproefd hebt, dat de Here ‘chrèstos’, goedertieren is.’, maar ‘(...) indien gij geproefd hebt, dat de Here ‘christos’, ‘Christus’, is.’ Of die verschrijving nu bedoeld is, maakt niet veel uit. Ze is in ieder geval wel heel mooi. Want Gods goedertierenheid hebben wij geproefd in Jezus Christus. Die goedertierenheid kunnen wij elke dag proeven, als wij blijven verlangen naar het zuivere woord. Dan zullen wij daardoor groeien en onze redding bereiken.

Gemeente, als alles goed gaat, worden kleine kinderen, die pasgeboren zuigelingen, groot. Op een gegeven moment drinken ze geen melk meer uit de borst of uit de fles. Ze worden ‘gespeend’, zoals dat officieel genoemd wordt: van de speen of de borst afgewend. – Een paar weken geleden las ik in mijn krant een taalkundige bijdrage over de uitdrukking ‘van iets gespeend zijn’. Als je van iets gespeend bent, beschik je daar dan wel of niet over? Dat was de vraag. Welnu: je bent van iets gespeend wanneer je daar niet over beschikt. Dus: als je van humor gespeend bent, beschik je daar niet over. De oudste betekenis van spenen is ‘niet meer met de borst voeden’. De Statenvertalers schreven in de zeventiende eeuw: ‘Abraham maeckte eene groote maaltijt op den dagh als Isaac gespeend wert.’ In de Nieuwe Bijbelvertaling gaf de

aartsvader een groot feest ‘toen de dag gekomen was dat het kind van de borst werd genomen.’

Nu goed. Op een gegeven moment drinken kinderen, die pasgeboren zuigelingen, geen melk meer uit de borst of uit de fles. Ze worden ‘gespeend’. Daarover hebben wij gelezen uit Psalm 131. De dichter van het lied zegt: ‘Heer, niet trots is mijn hart, niet hoogmoedig mijn blik, ik zoek niet wat te groot is voor mij en te hoog gegrepen. Nee, ik ben stil geworden, ik heb mijn ziel tot rust gebracht. Als een kind op de arm van zijn moeder, als een kind is mijn ziel in mij.’ Na het gulzige, gretige drinken volgt de verzadiging van het kind dat de borst of de fles niet meer nodig heeft. Dan is er vertrouwen, overgave. Dr. O. Noordmans schreef ooit: ‘Psalm 131 brengt ons op de grenzen der mystiek. Het stil-zijn is daar al bezig aan de wereld ontheven te worden.’ Eenvoudiger gezegd. Het heeft iets van ‘Veilig in Jezus’ armen, veilig aan Jezus’ hart.’ Ik vind trouwens het beeld van God als moeder ook erg mooi. Wij kennen het beeld van God als vader. Maar in de Bijbel komt ook het beeld van God als moeder voor. Ik noem nog een tekst, naast Psalm 131 vers 2. Jesaja 66 vers 13: ‘Zoals een moeder haar zoon troost, zo zal ik jullie troosten (...)’

Ik moet dan denken aan een gedicht van Willem de Mérode, de grootste protestants-christelijke dichter uit de vorige eeuw. In 1924 werd hij wegens een pedoseksueel delict tot acht maanden gevangenisstraf veroordeeld. Bekend is, dat zijn moeder hem daarna liefdevol opgenomen heeft. Er is een gedicht waarin zij als het ware beeld van God is. Het luidt:

Er heerschte leedvermaak en rouw,
En hoofden werden naar den grond gebogen.
Men staarde zienloos naar den blinden hoogen

Of men tot vloek of redding dwingen wou.
Slechts één bleef trouw
En heeft de barre wildernis doortogen.
Uw stille lippen uit mijn wonden zogen
Geduldig 't doodelijk venijn.
Wijl ik genas, leed Gij de pijn!
O Vrouw,
Van uwe liefde was eens God bewogen,
Die sprak, dat Hij als Moeder troosten zou.

De dichterlijke vrijheid die De Mérode zich permiteert, door te zeggen, dat God als een moeder troost, die dichterlijke vrijheid gun ik hem graag. Hoewel... dichterlijke vrijheid? Het is dus een bijbels gezichtspunt dat hij onder de aandacht brengt. Dat God de Vader als een moeder troost.

Om nog even door te gaan op die metafoor, dat beeld van God: feministische theologen moeten vaak niet veel hebben van God als Vader. Ik las ooit een opstel van een van hen, professor Catharina J.M. Halkes, jaren geleden hoogleraar in Nijmegen, getiteld: 'Kritische vragen bij het Vaderbeeld van God.' Nu kan ik me best indenken, dat vrouwen die traumatische ervaringen met hun vader gehad hebben, dominant, overheersend, autoritair, onderdrukkend, dat die daar de grootst mogelijke moeite mee hebben. Dan spreken ze liever over een moeder-god of zelfs over een onzijdige godheid, 'het Zijnde' of zoiets. Maar, wat het eerste betreft: je zult maar traumatische ervaringen met je moeder gehad hebben. Dat is van hetzelfde laken een pak. Dat schiet dus niet op.

Hoe positief wordt in de bijbel juist over God als Vader gesproken. Hij heeft hart voor Zijn kinderen, Hij is bewogen om Zijn kinderen. De apostel Paulus schrijft in Romeinen 8: '(...) u hebt de Geest ontvangen

om Gods kinderen te zijn, en om hem te kunnen aanroepen met ‘*Abba*, Vader’. De Geest zelf verzekert onze geest dat wij Gods kinderen zijn. En nu we zijn kinderen zijn, zijn we ook zijn erfgenamen, erfgenamen van God.’ Positiever kan het niet, zou ik willen zeggen. Want ‘Zoals een vader liefdevol zijn armen slaat om zijn kind, omringt ons met erbarmen God onze Vader, want wij zijn van Hem.’ Maar de metafoor, het beeld van God als moeder mag er dus ook zijn.

Terug naar Psalm 131: ‘Heer, niet trots is mijn hart, niet hoogmoedig mijn blik, ik zoek niet wat te groot is voor mij en te hoog gegrepen. Nee, ik ben stil geworden, ik heb mijn ziel tot rust gebracht. Als een kind op de arm van zijn moeder, als een kind is mijn ziel in mij.’ Het heeft inderdaad iets van vertrouwen, overgave. Alle ‘Streberei’ is dan voorbij. Maar dat gaat niet vanzelf. In dit verband nog een citaat, van professor A.A. van Ruler: ‘Het valt (...) niet mee om zover te komen. Wat kan het innerlijk stormen in een mens. In ieder mens leeft de onstuimige drang om beheersers van het gehele zijn te zijn. En dat lukt nooit. De mens loopt tegen de muur van de feitelijkheid te pletter. Dan gaat het erom de vrede te vinden die alle verstand te boven gaat. Zo innig als in deze psalm wordt deze vrede vrijwel nergens in de bijbel uitgedrukt. De psalmist vindt het beeld van het pas gezoogde kind in de armen van de moeder. Dat kind wil niets meer. Het is alleen verzadigd.’

Inderdaad, het kan innerlijk stormen in een eens. Vanwege de zorgen rondom ziekte en gezondheid, rondom leven en dood, rondom spanningen in relaties, rondom werk en inkomen, wat niet al. En dan zijn er ook nog de orkanen op het toneel van de wereldgeschiedenis. Gemeente, mogen wij te midden van die stormen en orkanen dan toch de verzadiging van het gespeende kind vinden, in vertrouwen, overgave. Met de woorden van de kerkvader Augustinus: ‘Ons hart is onrustig, totdat het rust vindt in U.’ – Amen.